

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ПРАВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Протоколом засідання вченої ради
економіко-правового факультету
від «21» січня 2026 року № 6

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Галузь знань

29 МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність

293 МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

(код і назва спеціальності)

Кваліфікація

«БАКАЛАВР»

(код і назва кваліфікації)

2026 рік

Програма атестаційного екзамену для здобувачів ОС «Бакалавр» за галуззю знань 29 Міжнародні відносини, спеціальності 293 Міжнародне право

Розробники:

В.В. Григор'єва, завідувач кафедри права, кандидат юридичних наук, доцент

Г.Є. Тихомирова, доцент кафедри права, кандидат юридичних наук, доцент

Програму атестаційного екзамену схвалено на засіданні кафедри права

Протокол від «20 » січня 2026 року № 6

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Підсумкова атестація здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти регулюється Законом України «Про вищу освіту», Положенням про організацію освітнього процесу у Маріупольському державному університеті (затвердженим Вченою радою університету 20.06.2024, протоколом № 13), Положенням про порядок створення та організацію роботи екзаменаційної комісії у Маріупольському державному університеті (затвердженим Вченою радою університету 20.06.2024, протоколом № 13), Положенням про академічну доброчесність в Маріупольському державному університеті (затвердженим Вченою радою університету 28.10.2021, протоколом № 5), Освітньою програмою Міжнародне право підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 293 Міжнародне право галузі знань 29 Міжнародні відносини.

Атестація здобувачів вищої освіти – це встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандарту вищої освіти в галузі знань 29 Міжнародні відносини спеціальності 293 Міжнародне право для першого рівня вищої освіти та освітньої програми Міжнародне право підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 293 Міжнародне право галузі знань 29 Міжнародні відносини.

Підсумкова атестація передбачена освітньою програмою «Міжнародне право» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 293 Міжнародне право галузі знань 29 Міжнародні відносини.

Атестація здійснюється на підставі оцінювання якості засвоєння змісту обов'язкових компонентів, рівня сформованості загальних та фахових компетентностей, досягнення програмних результатів навчання здобувачами.

Принципами формування і реалізації методик, призначених для кількісного та якісного оцінювання рівня досягнення результатів навчання та сформованості програмних компетентностей осіб, які пройшли підготовку за освітньою програмою Міжнародне право є: уніфікація, комплексність, взаємозамінність та взаємодоповненість, актуальність, інформативність, дієвість, індивідуальність, диференційованість, об'єктивність і відкритість, єдність вимог, предметність, інноваційність, валідність, варіативність.

Атестація осіб, які здобувають ступінь вищої освіти бакалавра здійснюється Екзаменаційною комісією після завершення теоретичної та практичної частин навчання за відповідним освітнім рівнем з метою встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандарту вищої освіти за спеціальністю 293 Міжнародне право.

Терміни проведення атестації визначаються навчальним планом підготовки фахівців і графіком освітнього процесу. Атестацію проходить кожен

здобувач після повного виконання ним навчального плану за відповідним освітнім рівнем.

У процесі атестації визначається рівень здобуття теоретичних і практичних знань, умінь і навичок загальних засад практичної юридичної діяльності, інших компетентностей за спеціальністю 293 Міжнародне право, достатніх для ефективного виконання завдань інноваційного характеру відповідного рівня професійної діяльності.

Атестація випускників освітньої програми Міжнародне право, спеціальності 293 Міжнародне право проводиться у формі комп'ютерного тестування за принципами ЗНО з наступних дисциплін: міжнародне публічне право, міжнародне приватне право, право Європейського Союзу та Ради Європи, міжнародно-правові механізми захисту прав людини та завершується видачею документу встановленого зразка про присудження їм ступеня бакалавра спеціальності 293 Міжнародне право, галузі знань 29 Міжнародні відносини.

Атестація здійснюється відкрито і публічно.

Маріупольський державний університет має право доповнювати нормативну частину програми атестаційного екзамену іншими розділами та поглиблювати зміст тем змістовними модулями навчальних дисциплін варіативної частини освітньо-професійної програми підготовки бакалавра.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Оцінювання результатів складання атестаційного екзамену за ОП «Міжнародне право» здійснюється у порядку, передбаченому прийнятою в Маріупольському державному університеті системою контролю знань та здійснюється з використанням комплексної системи оцінювання: поєднання 4-бальної системи («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»), Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС) (за шкалою «А», «В», «С», «D», «E», «F») та 100- бальної системи (табл. 1):

Таблиця 1

Шкала оцінювання результатів складання

<i>100-бальна шкала</i>	<i>ЄКТС</i>	<i>Національна шкала</i>	<i>Визначення</i>
90-100	A	Відмінно	Відмінна відповідь, виконання роботи (завдань) лише з незначною кількістю помилок
82-89	B	дуже добре	Добре виконання завдань, вище середнього рівня з кількома помилками

74-81	C	Добре	Загалом відповідь правильна, робота (виконані завдання) з певною кількістю грубих помилок
64-73	D	Задовільно	Задовільно – непогано виконані завдання, але з великою кількістю недоліків
60-63	E	задовільно	Достатньо – відповідь і робота (виконані завдання) задовольняють мінімальні критерії якості
менше 60	F	незадовільно	Незадовільна відповідь , виконані завдання не відповідають критеріям якості

Підсумкова оцінка атестаційного екзамену є середньозваженою оцінкою за кожне питання (табл. 2):

Таблиця 2

**Розподіл балів за окремими завданнями в структурі
екзаменаційний білет атестаційного екзамену**

I теоретичне питання	II теоретичне питання	III теоретичне питання	IV теоретичне питання	Сума
25 балів	25 балів	25 балів	25 балів	100 балів

Оцінювання рівня якості підготовки бакалавра права здійснюють члени атестаційної комісії на основі встановлених правил, принципів об'єктивності, індивідуальності, комплексності, етичності та компетентнісного підходу, критеріїв, системи і шкали оцінювання з використанням форм і методів діагностики, визначених програмою атестації з урахуванням рівня досягнення результатів навчання та сформованості програмних компетентностей.

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Галузь знань	29 Міжнародні відносини (шифр і назва галузі знань)
Спеціальність	293 МІЖНАРОДНЕ ПРАВО (код і назва спеціальності)
Кваліфікація	«БАКАЛАВР» (код і назва кваліфікації)

1. Міжнародне публічне право

Мета навчальної дисципліни: формування знань про міжнародне публічне право, його особливостей, основних галузей та інститутів; здобуття здобувачами теоретичних і практичних знань та вмінь щодо ролі, призначення, дії та застосування в Україні джерел міжнародного публічного права.

Завдання навчальної дисципліни: визначення поняття та системи міжнародного публічного права, характерних його особливостей; аналіз основних принципів та джерел міжнародного публічного права; визначення характерних особливостей суб'єктів міжнародного публічного права; з'ясування поняття міжнародної відповідальності та міжнародних санкцій; визначення особливостей деяких галузей міжнародного публічного права: права міжнародних договорів, права міжнародних організацій, права зовнішній зносин, міжнародного морського права та інших; аналіз сучасного стану та перспектив розвитку міжнародних відносин; аналіз причин та умов виникнення міжнародних спорів, конфліктів, війн; аналіз змісту міжнародних договорів.

Змістові модулі:

Змістовий модуль 1. Загальна частина

- Тема 1. Поняття та особливості міжнародного права
- Тема 2. Норми і джерела міжнародного права
- Тема 3. Основні принципи міжнародного публічного права
- Тема 4. Суб'єкти міжнародного права
- Тема 5. Визнання у міжнародному праві
- Тема 6. Правонаступництво у міжнародному праві
- Тема 7. Право міжнародних договорів
- Тема 8. Право міжнародних організацій
- Тема 9. Відповідальність і санкції в міжнародному праві

Змістовий модуль 2. Особлива частина

- Тема 10. Дипломатичне і консульське право
- Тема 11. Міжнародне морське право
- Тема 12. Міжнародне право в період збройних конфліктів
- Тема 13. Міжнародне повітряне і космічне право
- Тема 14. Міжнародне екологічне право
- Тема 15. Мирні засоби вирішення міжнародних спорів

2. Міжнародне приватне право

Мета навчальної дисципліни: усвідомлення здобувачами змісту основних визначень та понять міжнародного приватного права; визначення та набуття системних знань щодо регулювання приватно-правових відносин з іноземним елементом у різних сферах життя.

Завдання навчальної дисципліни: освоєння основних понять; усвідомлення особливостей дії норм і принципів міжнародного приватного права; формування у здобувачів вмінь та навиків із застосування отриманих теоретичних знань і набутих навиків з використання міжнародних й національних джерел міжнародного приватного права на практиці.

Змістовий модуль 1. Загальна частина

Тема 1. Поняття, предмет, методи і система міжнародного приватного права

Тема 2. Колізійні та матеріально-правові норми

Тема 3. Джерела міжнародного приватного права

Тема 4. Суб'єкти міжнародного приватного права

Змістовий модуль 2. Особлива частина

Тема 5. Право власності та інші речові права

Тема 6. Міжнародні перевезення

Тема 7. Правовідносини з недоговірних зобов'язань

Тема 8. Сімейні правовідносини

Тема 9. Трудові правовідносини

Тема 10. Спадкові правовідносини

Тема 11. Розгляд судових спорів – міжнародний цивільний процес

Тема 12. Розгляд спорів міжнародним комерційним арбітражем

3. Право Європейського Союзу та Ради Європи

Мета навчальної дисципліни: ознайомлення здобувачів вищої освіти з правовими основами формування та діяльності Європейського Союзу, з системою джерел і норм права Європейського Союзу, що регулюють різні види суспільних відносин за участю як держав-членів, так і індивідуумів (фізичних і юридичних осіб); з правовими основами формування та діяльності Ради Європи.

Завдання навчальної дисципліни: формування у здобувачів вищої освіти сучасних теоретичних знань, практичних умінь і навичок про основи права Європейського Союзу, систему інститутів ЄС, опанування основних положень теорії і практики діяльності регіональної міжнародної організації – Європейського Союзу та євроінтеграційних процесів, учасником яких є Україна; формування сучасних теоретичних знань про основи формування та діяльності Ради Європи, правове регулювання відносин України з Радою Європи.

4. Міжнародно-правові механізми захисту прав людини

Мета вивчення курсу: ознайомити здобувачів з основами теорії і практики міжнародного права прав людини та міжнародного захисту прав людини, функціонуванням універсальних та регіональних систем і механізмів захисту прав людини, а також надати їм вміння роботи з міжнародно-правовими джерелами, їх аналізу і тлумачення.

Завдання курсу: опанування здобувачами теоретичним, навчальним і нормативним матеріалом, підготовка фахівців, здатних виконувати висококваліфіковану аналітичну, дослідницьку, організаційну, роботу в галузі міжнародного права прав людини, на практиці застосовувати знання і навички в сфері захисту прав людини.

Змістові модулі:

1. Права людини в історії людства.
2. Поняття, природа та сутність прав людини.
3. Міжнародне право прав людини та міжнародний захист прав людини.
4. Міжнародні механізми і процедури органів ООН з додержання прав людини й основних свобод.
5. Загальна декларація прав людини 1948 р., нормативний зміст та юридична природа.
6. Права людини та міжнародно-правові механізми їх захисту у МПГПП та МПЕСКП 1966 р.
7. Конвенції ООН з прав людини із власними організаційно-правовими механізмами контролю.
8. Колективні права та їх захист в універсальному міжнародному праві
9. Європейська система захисту прав людини
10. Інституційні та конвенційні органи і механізми міжамериканської, африканської та міжарабської систем захисту прав людини.

Орієнтований перелік питань для складання атестаційного екзамену

1. Поняття і визначення міжнародного права.
2. Особливості міжнародного права.
3. Міжнародне право та міжнародна система.
4. Основні риси сучасного міжнародного права.
5. Міжнародне публічне і міжнародне приватне право.
6. Галузі й інститути міжнародного права.
7. Поняття норми міжнародного права.
8. Структура норм міжнародного права.
9. Види міжнародно-правових норм.
10. Джерела міжнародного права.
11. Договір і звичай – основні джерела міжнародного права.
12. Допоміжні джерела міжнародного права.
13. Кодифікація міжнародного права.
14. Юридична природа основних принципів міжнародного права.
15. Принцип суверенної рівності держав.
16. Принцип незастосування сили або погрози силою.
17. Принцип територіальної цілісності держав.
18. Принцип непорушності (недоторканності) державних кордонів.
19. Принцип мирного вирішення міжнародних спорів.
20. Принцип невтручання у внутрішні справи.
21. Принцип поваги прав людини.
22. Принцип рівноправності та самовизначення народів і націй.
23. Принцип міжнародного співробітництва.
24. Принцип сумлінного виконання міжнародних зобов'язань.

25. Поняття і властивості суб'єкта міжнародного права.
26. Види суб'єктів міжнародного права.
27. Держави – основні суб'єкти міжнародного права.
28. Види держав.
29. Міжнародна правосуб'єктність націй і народів, що борються за національне визволення.
30. Правосуб'єктність міжнародних організацій.
31. Проблема міжнародної правосуб'єктності фізичних осіб.
32. Обмеження міжнародної правосуб'єктності.
33. Міжнародна правосуб'єктність державоподібних утворень.
34. Поняття визнання.
35. Форми визнання.
36. Види визнання.
37. Поняття і види міжнародного правонаступництва.
38. правонаступництво держав стосовно міжнародних договорів.
39. правонаступництво держав стосовно державної власності, державних архівів і державних боргів.
40. правонаступництво України у зв'язку з припиненням існування СРСР.
41. Кодифікація права міжнародних договорів.
42. Поняття міжнародного договору.
43. Види міжнародних договорів.
44. Порядок та стадії укладення міжнародних договорів.
45. Законодавство України про міжнародні договори.
46. Історичні аспекти створення міжнародних організацій.
47. Поняття і види міжнародних організацій.
48. Правосуб'єктність міжнародних організацій.
49. Організація Об'єднаних Націй: історія створення, правовий статус, головні органи.
50. Спеціалізовані органи Організації Об'єднаних Націй з прав людини.
51. Спеціалізовані установи Організації Об'єднаних Націй.
52. Регіональні міжнародні організації.
53. Міжнародні конференції.
54. Поняття і підстави міжнародно-правової відповідальності.
55. Поняття міжнародного правопорушення.
56. Види міжнародних правопорушень.
57. Види і форми відповідальності.
58. Обставини, що виключають відповідальність держав.
59. Санкції в міжнародному праві.
60. Поняття дипломатичного права та його джерела.
61. Дипломатичні представництва.
62. Глава і персонал дипломатичного представництва.
63. Дипломатичні привілеї та імунітети.
64. Торгові представництва.
65. Постійні представництва держав при міжнародних організаціях.
66. Спеціальні місії.
67. Поняття консульського права та його джерела.
68. Консульські представництва.

69. Глава і персонал консульської установи.
70. Консульські привілеї та імунітети.
71. Поняття і просторова дія міжнародного морського права
72. Кодифікація міжнародного морського права.
73. Внутрішні морські води і їхній правовий режим.
74. Територіальне море (територіальні води) і його правовий режим.
75. Прилегла зона та її правовий режим.
76. Відкрите море і його правовий режим.
77. Континентальний шельф.
78. Міжнародний район морського дна (Район).
79. Виняткова економічна зона.
80. Міжнародні протоки і міжнародні канали.
81. Води держав-архіпелагів (води архіпелагу).
82. Міжнародне право в період збройних конфліктів – галузь міжнародного права.
83. Види збройних конфліктів.
84. Початок війни і його правові наслідки. Театр війни.
85. Учасники збройних конфліктів.
86. Обмеження засобів і методів ведення війни.
87. Ведення морської війни.
88. Режим військового полону.
89. Режим воєнної окупації.
90. Захист цивільних об'єктів і культурних цінностей під час збройних конфліктів.
91. Нейтралітет у війні.
92. Закінчення війни і його міжнародно-правові наслідки.
93. Поняття і джерела міжнародного повітряного права.
94. Міжнародні польоти та їх правове регулювання.
95. Правовий статус повітряного судна та екіпажу.
96. Надання допомоги повітряним судам і за допомогою повітряних суден.
97. Адміністративні формальності при міжнародній аеронавігації.
98. Міжнародна регламентація боротьби з актами незаконного втручання у діяльність цивільної авіації.
99. Відповідальність суб'єктів у міжнародному повітряному праві.
100. Міжнародні авіаційні організації.
101. Міжнародне космічне право та його джерела.
102. Основні принципи космічної діяльності.
103. Міжнародно-правова регламентація умов космічної діяльності.
104. Історико-правові аспекти міжнародного регулювання охорони навколишнього природного середовища.
105. Поняття, джерела та принципи міжнародного екологічного права.
106. Міжнародне співробітництво в галузі охорони навколишнього середовища.
107. Поняття міжнародного спору.
108. Засоби вирішення міжнародних спорів.
109. Безпосередні переговори, посередництво, добрі послуги.
110. Міжнародна процедура з примирення.
111. Міжнародний арбітраж (третейський суд).
112. Міжнародна судова процедура.
113. Розв'язання спорів у міжнародних організаціях.

114. Виникнення міжнародного приватного права (МПП) як науки та галузі знань.
115. Предмет та методи правового регулювання МПП.
116. Завдання та система МПП.
117. Колізійно-правовий метод у МПП.
118. Матеріально-правовий метод у МПП.
119. Порівняльний метод у МПП.
120. Загальна характеристика джерел МПП та їх співвідношення у різних державах.
121. Поняття уніфікації та її види.
122. Міжнародні організації та уніфікація норм МПП.
123. Нормативно-правові акти України та норми МПП у них.
124. Законодавство іноземних держав, що містить норми з МПП.
125. Закони держав з міжнародного приватного права.
126. Звичай у МПП.
127. Судові рішення та нормотворча діяльність у МПП.
128. Доктрина як джерело МПП.
129. Поняття колізійної норми та її будова.
130. Види колізійних норм та формули прикріплення.
131. Дія колізійних норм у часі.
132. Інтерлокальні колізії у МПП.
133. Односторонні та двосторонні колізійні норми.
134. Колізійні норми, що визначають особистий статус фізичних та юридичних осіб.
135. Колізійні норми, що застосовуються до правочинів.
136. Матеріально-правові норми у МПП.
137. Взаємність та реторсії у МПП.
138. Тлумачення, кваліфікація та «конфлікт кваліфікацій» у МПП.
139. Основні способи вирішення проблеми кваліфікації.
140. Позитивне застереження про публічний порядок.
141. Негативне застереження про публічний порядок.
142. Зворотне відсилання у МПП.
143. Відсилання до закону третьої держави.
144. Обхід закону у МПП.
145. Встановлення змісту іноземного закону.
146. Правові режими, що надаються фізичним особам.
147. Поняття «іноземний громадянин» та умови, що змінюють їх правовий статус.

148. Правосуб'єктність іноземних громадян у цивілістичних відносинах з «іноземним елементом».
149. Правоздатність та дієздатність іноземних громадян, які наділені імунітетами та привілеями.
150. Цивільно-правова відповідальність іноземних громадян, які наділені імунітетами та привілеями.
151. Правосуб'єктність громадян України за кордоном.
152. Особливості правового статусу біпатридів у цивілістичних відносинах з «іноземним елементом».
153. Правосуб'єктність біженців у цивілістичних відносинах з «іноземним елементом».
154. Особистий закон фізичної особи.
155. Поняття: «юридична особа» та її особистий статут.
156. «Національність» юридичної особи.
157. Діяльність іноземних юридичних осіб в Україні.
158. Загальна та спеціальна правоздатність іноземних юридичних осіб.
159. Правові режими, що надаються юридичним особам.
160. Правовий статус представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності.
161. Правовий статус суб'єктів господарювання України за кордоном.
162. Правосуб'єктність міжнародних юридичних осіб (ТНК).
163. Особистий закон юридичної особи.
164. Держава як суб'єкт цивільно-правових відносин з «іноземним елементом».
165. Міжнародно-правові основи імунітету держави.
166. Види імунітету держави у приватно-правових відносинах з участю «іноземного елемента».
167. Колізійні питання речових прав.
168. Власність України, що знаходиться за кордоном.
169. Об'єкти права власності іноземних суб'єктів в Україні.
170. Об'єкти, що не можуть перебувати у власності іноземних громадян, юридичних осіб інших держав, міжнародних об'єднань.
171. Колізійні питання права власності у МПП.
172. Колізійні питання права власності за законодавством України.
173. Міжнародно-правове регулювання міжнародних автомобільних перевезень.
174. Міжнародно-правове регулювання міжнародних залізничних перевезень.
175. Міжнародно-правове регулювання міжнародних морських перевезень.
176. Міжнародно-правове регулювання міжнародних повітряних перевезень.
177. Трудові відносини з «іноземним елементом» та джерела їх правового регулювання.
178. Колізії у трудових правовідносинах та їх правове вирішення.
179. Праця громадян України за кордоном.
180. Праця іноземців в Україні.
181. Поняття шлюбу і сім'ї та їх значення у МПП.
182. Матеріальні умови вступу в шлюб.
183. Формальні умови вступу в шлюб.
184. Правове регулювання особистих відносин між подружжям.

185. Правове регулювання майнових прав та обов'язків подружжя.
186. Розірвання шлюбу.
187. Реалізація аліментних зобов'язань у МПП.
188. Усиновлення і норми МПП.
189. Міжнародно-правове регулювання сімейних відносин.
190. Визнання дійсності та недійсності шлюбів у МПП
191. Визнання розірвання шлюбу у МПП.
192. Колізійні питання спадкування в МПП.
193. Особливості спадкування нерухомого майна.
194. Спадкування за заповітом.
195. Спадкування за законом.
196. «Виморочне» майно.
197. Міжнародно-правове регулювання питань спадкування.
198. Поняття деліктного зобов'язання та умови його настання.
199. Колізійні питання деліктних зобов'язань у іноземному праві.
200. Колізійні питання деліктних зобов'язань у внутрішньому законодавстві України.
201. Міжнародний цивільний процес.
202. Міжнародна підсудність.
203. Процесуальне становище іноземних осіб.
204. Питання судочинства у цивільних справах з «іноземним елементом».
205. Визнання і виконання рішень іноземних судів.
206. Регулювання міжнародного цивільного процесу у державах СНД.
207. Легалізація документів.
208. Судові доручення.
209. Міжнародно-правові засади міжнародного комерційного арбітражу.
210. Поняття міжнародного комерційного арбітражу та його види.
211. Арбітражна угода.
212. Виконання іноземних арбітражних рішень.
213. Міжнародний комерційний арбітраж в Україні.
214. Історичні передумови виникнення права Європейського Союзу.
215. Основні етапи створення Європейського Союзу.
216. Договори при формуванні Європейського Союзу.
217. Поняття, особливості та структура права Європейського Союзу.
218. Співвідношення права Європейського Союзу, національного та міжнародного права.
219. Поняття джерел права Європейського Союзу.
220. Первинне право і вторинне право Європейського Союзу.
221. Принципи права Європейського Союзу.
222. Основи побудови та діяльності інститутів та органів Європейського Союзу.
223. Європейський Парламент.
224. Європейська Рада.
225. Рада Європейського Союзу.
226. Європейська Комісія.

227. Основні інтеграційні вимоги щодо членства держав у Європейському Союзі.
228. Основні етапи вступу до Європейського Союзу.
229. Процедура припинення та призупинення членства в Європейському Союзі.
230. Становлення інституту громадянства в Європейському Союзі.
231. Особливості громадянства Європейського Союзу.
232. Класифікація прав та свобод.
233. Гарантії прав і свобод.
234. Хартія основних прав ЄС 2000 року як основа конституції об'єднаної Європи.
235. Основи шенгенського права.
236. Роль, значення та функції Суду ЄС у системі Європейського Союзу.
237. Організаційна структура судової системи Європейського Союзу.
238. Внутрішня побудова судових інстанцій у Європейському Союзі.
239. Поняття внутрішнього ринку у праві Європейського Союзу.
240. Свобода вільного руху товарів.
241. Свобода вільного руху послуг.
242. Свобода вільного руху (пересування) осіб.
243. Становлення та розвиток відносин між Україною та Європейським Союзом.
244. Правові механізми співпраці між Україною та Європейським Союзом.
245. Правові наслідки укладення угоди про асоціацію з Європейським Союзом.
246. Історичні передумови виникнення права Ради Європи.
247. Основні етапи становлення Ради Європи. 3. Правові засади діяльності Ради Європи. Співвідношення права Ради Європи та права Європейського Союзу.
248. Система права Ради Європи. Класифікація норм, прийнятих в рамках Ради Європи.
249. Джерела права Ради Європи.
250. Основні тенденції розвитку права Ради Європи на сучасному етапі.
251. Загальна характеристика інституційної системи Ради Європи.
252. Поняття, особливості внутрішньо-організаційного механізму Ради Європи та його еволюція.
253. Класифікація органів, інституцій та інших установ Ради Європи.
254. Поняття членства, види та критерії набуття повноправного членства у Раді Європи.
255. Порядок набуття членства в Раді Європи.
256. Умови та порядок втрати членства в Раді Європи (призупинення та припинення).
257. Особливості правового статусу Ради Європи як міжнародної міжурядової організації традиційного типу та Європейського Союзу як наднаціонального об'єднання *sui generis*.
258. Правосуб'єктність Ради Європи та Європейського Союзу.
259. Міжнародно-правові аспекти співробітництва між Радою Європи та Європейським Союзом.
260. Особливості становлення та розвитку співробітництва між Радою Європи та Україною.

261. Правові аспекти членства України в Раді Європи.
262. Участь України у спільних програмах Ради Європи та Європейського Союзу та їх особливості.
263. Особливості членства України в Раді Європи на сучасному етапі.
264. Поняття міжнародно-правового механізму захисту прав людини.
265. Функції міжнародного права захисту прав людини.
266. Джерела міжнародного захисту прав людини та основних свобод.
267. Система принципів і стандартів міжнародного захисту прав людини та основних свобод.
268. Поняття, структура та значення Міжнародного Білю про права людини.
269. Характеристики Загальної декларації прав людини.
270. Зміст Міжнародних пактів ООН про права людини.
271. Характеристика конвенцій ООН, спрямованих на заборону будь-яких проявів дискримінації.
272. Історичні передумови виникнення інституту уповноваженого ООН з прав людини.
273. Мета діяльності омбудсмена ООН.
274. Функції уповноваженого ООН з прав людини.
275. Зміст Конвенції про захист прав і основних свобод особи та її значення для європейської системи захисту прав особи.
276. Роль ЄС в системі захисту прав людини на регіональному рівні.
277. Діяльність Ради Європи щодо захисту прав національних меншин.
278. Порядок функціонування та структура Європейського Суду з прав людини.
279. Суб'єкти звернення до Європейського суду з прав людини.
280. Форма та порядок подання скарги до Європейського суду з прав людини.
281. Підстави та зміст реформування Європейського суду з прав людини.
282. Міжамериканська система захисту прав людини та основних свобод.
283. Характеристика системи захисту прав людини в арабському регіоні.
284. Система захисту прав людини в африканських державах.
285. Роль спеціалізованих установ ООН в системі захисту прав людини на універсальному рівні.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Базові джерела:

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. № 11 та № 14 URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004
2. Віденська конвенція про дипломатичні зносини: Міжнародний документ від 18.04.1961 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_048
3. Віденська конвенція про консульські зносини: Міжнародний документ від 24.04.1963 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_047
4. Віденська конвенція про право міжнародних договорів 1969 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/995_118?utm_source=chatgpt.com
5. Віденська конвенція про право міжнародних договорів: Міжнародний документ від 23.05.1969 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118
6. Декларація про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин та співробітництва між державами відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй: Міжнародний документ від 24.10.1970 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_569
7. Європейська конвенція з прав людини від 4.11.1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
1. Європейська Конвенція про громадянство. Міжнародний договір від 7 листопада 1997 року (Витяг) Бюлетень законодавства і юридичної практики України. 2001. № 11. С. 69-77.
2. Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод (зі змінами та новою редакцією станом на 01 вересня 1999 р. / *Практика Європейського суду з прав людини: Рішення, коментарі*. 1999. № 2. С. 15-47.
3. Європейська соціальна хартія (переглянута): Міжнародний документ URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_062#Text (дата звернення: 07.11.2019)
4. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (дата звернення 08.09.19)
5. Загальна декларація прав людини. К. : Право, 1995.
8. Загальна декларація прав людини. Прийнята 10 грудня 1948 р. / М. Дженіс, Р. Кей, Е. Бредлі. Європейське право у галузі прав людини: джерела і практика застосування. Пер. з англ. К.: "АртЕк", 1997. – 624 с.
9. Заключний акт Наради з Безпеки і Співробітництва в Європі: Міжнародний документ від http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_055
6. Збірка договорів Ради Європи. К., 2010.
7. Конвенція о статусе апатридов. К. : Право, 1995. 12 с.
8. Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього. К. : Право, 1995. 26 с.
9. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04 листопада 1950 р., з поправками, внесеними відповідно до положень Протоколів
10. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення 8.02.2020)

11. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок. К. : Право, 1995. 12 с.
10. Конвенція про міжнародну цивільну авіацію 1944 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/995_038?utm_source=chatgpt.com
12. Конвенція про права осіб з інвалідністю (Конвенція про права інвалідів) 13 грудня 2006 р. Офіційний вісник України. 2010.
11. Конвенція про правонаступництво держав щодо договорів 1978 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_185#Text
13. Конвенція про рабство від 25 вересня 1926 року із змінами, внесеними Протоколом від 7 грудня 1953 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_161_19.
14. Конвенція про статус апатридів від 28 вересня 1954 року. Офіційний вісник України. 2013. № 51 / № 12. ст. 450. Стор. 447. Ст. 1875. 20.
15. Конвенція про статус біженців від 28 липня 1951 р. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_011
16. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. Резолюція 2200А Генеральної Асамблеї ООН. 16 грудня 1966. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (дата звернення 08.02.20)
17. Міжнародний пакт про соціальні, економічні і культурні права від 16 грудня 1966 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_042
7. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин від 5 листопада 1992 року Офіційний вісник України. 2006. № 50. Ст. 3381.
8. Конвенція про статус апатридів. Міжнародний договір від 28 вересня 1954 року (Витяг). Бюлетень законодавства і юридичної практики України. 2001. № 11. С. 131-139.
18. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 17 липня 2006 р. Відомості Верховної Ради України. 1997. № 30. Ст. 260.
12. Про дипломатичну службу : Закон України від 07 червня 2018 року № 2449-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19#Text>
13. Про дію міжнародних договорів на території України. Закон України від 10 грудня 1991 р. // ВВР України. – 1992. – № 10. – Ст. 137.
19. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 20 жовтня 2014 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 2015. № 1. Ст. 1.
20. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 8 вересня 2005 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 2005. № 52. Ст. 561.
14. Про міжнародні договори України : Закон України від 29 червня 2004 року № 1906-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 50. – Ст. 540.
15. Про міжнародні договори України : Закон України від 29 червня 2004 року. № 1906-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15>
21. Про міжнародні договори України: Закон України від 29 червня 2004 р. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 10. Ст. 45.
16. Про правонаступництво України : Закон України від 12 вересня 1991 року № 1543-XII. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1543-12?utm_source=chatgpt.com

22. Протокол N 14 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, який змінює контрольну систему Конвенції URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_527#Text (дата звернення 8.02.2020)
23. Протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_535#Text(дата звернення 8.02.2020)
24. Статут ООН від 26 червня 1945 р. Міжнародні документи. Організація об'єднаних націй (ООН).
25. Статут Організації Об'єднаних Націй та Статут Міжнародного Суду: Міжнародний документ від 26.06.1945 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_01).

Базові джерела:

1. 100 складних питань з міжнародного гуманітарного права та прості відповіді на них : довідник для журналістів. 2-ге вид., перероб і доп. / за ред. Т. Короткого ; авт. кол.: Т. Короткий, М. Доценко, І. Заворотько, В. Лисик, І. Назарчук, М. Пашковський, Н. Хендель, Р. Єделєв ; Центр прав людини Zmina. Київ; Одеса : Фенікс, 2025. 268 с. URL: <https://zmina.ua/publication/dovidnyk-dlya-zhurnalistiv-100-skladnyh-pytan-z-mizhnarodnogo-gumanitarnogo-prava-ta-prosti-vidpovidi-na-nyh/>.
2. Антонович М. Міжнародне публічне право : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2024. 584 с.
3. Арнольд Р., Банашак Б, Вдовіченко С. Права і свободи людини і громадянина в Україні : навч. посіб. К. : Юрінком-Інтер, 2013.
4. Баймуратов М.О. Міжнародне публічне право : підручник. Київ : Фенікс, 2018. 762 с.
5. Верховна Рада України ратифікувала Римський статут Міжнародного кримінального суду та поправки до нього. Прес-служба Апарату Верховної Ради України. 21 серпня 2024 року. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/252711.html>.
6. Войціховський А.В. Міжнародне право : підручник. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2020. 544 с.
7. Довідковий характер має видання Зміцнення поваги до міжнародного гуманітарного права : посібник для народних депутатів України. 2-ге вид. / МКЧХ, 2021. 90 с. URL: https://blogs.icrc.org/ua/wp-content/uploads/sites/98/2021/12/IHL_for_parliamentarians_2_edition_LR.pdf.
8. Збірник основних джерел щодо використання та захисту в Україні емблеми Червоного Хреста / уклад., передм., вступ. ст.: М. Доценко, Є. Лук'янченко, Р. Болкун, В. Полюля ; за ред. радника президента ТЧХУ з міжнародного гуманітарного права Т. Короткого. Київ ; Товариство Червоного Хреста України : Фенікс, 2024. 164 с. URL: https://redcross.org.ua/wp-content/uploads/2024/08/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%B7-%D0%9C%D0%93%D0%9F_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9-

[%D0%A7%D0%B5%D1%80%D0%B2%D0%BE%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%A5%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%82.pdf](#).

9. КОМПАС: Посібник з освіти з прав людини за участю молоді
<https://www.coe.int/uk/web/compass>

10. Короткий путівник по Європейській конвенції з прав людини. К. : Центр інформації та документації Ради Європи в Україні, 1998. 89 с.

11. Краткий путеводитель по Европейской конвенции о защите прав человека. Страсбург, 2013.

12. Мицик В.В. Права людини у міжнародному праві: міжнародно-правові механізми захисту: підручник для вузів. К., 2010.

13. Мицик В.В., Буроменський М.В., Буткевич О.В. Міжнародне публічне право : підручник / під. ред. В.В. Мицика. Харків : Право. Т. 1. Основи теорії. 2019. 416 с.

14. Міжнародне гуманітарне право : навч.-метод. посібник / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.", каф. міжнар. та європ. права ; М. В. Грушко. - Одеса : Гельветика, 2022. - 136 с. - (Навчально-методичні посібники).

15. Міжнародний захист прав людини: навчальний посібник / кол. авторів; за ред. О. Б. Онишко. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 540 с.

16. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. К. : Право, 1995. 37 с.

17. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права. К. : Право, 1995. 35 с.

18. Основні документи міжнародного гуманітарного права: зб. документів / укл. Робочою групою щодо виконання норм міжнародного гуманітарного права та участі у наданні правових послуг Сил територіальної оборони ЗСУ та ГО «Українська правова консультативна група». Київ ; Одеса : Фенікс, 2023. 388 с.
URL: https://sprotyvg7.com.ua/wp-content/uploads/2023/03/doc_2023-03-16_23-20-56.pdf.

19. Посібник із судової практики Європейської конвенції з прав людини Застосування норм законодавства Європейського Союзу у практиці Європейського суду з прав людини Оновлено 31 серпня 2024 року
https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/guide_eu_law_in_echr_case-law_ukr

20. Права людини у міжнародному праві : підручник / за заг. ред. канд. юрид. наук, доцента А. В. Войціховського; [Бакумов О. С., Варунц Л. Д., Войціховський А. В., Гудзь Т. І. та ін.]; передм. А. В. Войціховський. Харків : ООО «Планета- Принт», 2021. 404 с.

21. Правові та організаційні засади функціонування Міжнародного кримінального суду. Експертний центр з прав людини. 2023.
URL: <https://ecpl.com.ua/news/pravovi-ta-orhanizatsiyni-zasady-funktsionuvannia-mizhnarodnoho-kryminalnoho-sudu>.

22. Разметаєва Ю.С. Доктрина та практика захисту прав людини : навчальний посібник. Київ: ФОП Голембовська О.О., 2018. 364 с.

23. Сироїд Т. Л. Міжнародне публічне право : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2025. 628 с.

24. Теліпко В.Е., Овчаренко А.С. Міжнародне публічне право. К. : Центр навчальної літератури, 2020, 608 с.

25. Тетарчук І.В., Дяків Т.Є. Міжнародне право. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. К. : ЦУЛ, 2020. 208 с.
26. Угода між Кабінетом Міністрів України та Міжнародним кримінальним судом про створення Офісу Міжнародного кримінального суду в Україні від 23.03.2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_001-23#Text.

Інформаційні ресурси

1. Американська бібліотека НаУКМА. URL: <http://www.library.ukma.kiev.ua/amer>
 2. Бібліотека Конгресу США. URL: <http://www.loc.gov>
 3. Британська бібліотека. URL: <http://www.bl.uk>
 4. Європейська цифрова бібліотека (Europeana). URL: <http://dev.europeana.eu>
 5. Національна бібліотека Франції. URL: <http://www.bnf.fr>
 6. Німецька національна бібліотека. URL: [http://www/d-nd.de](http://www.d-nd.de)
 7. Офіційний веб-портал Судової влади України. URL: <http://court.gov.ua/>
 8. Офіційний веб-сайт Палати Представників США. URL: <http://www.house.gov/>
 9. Офіційний веб-сайт Парламенту Республіки Франція. URL: <http://www.parlement.fr/index.html>
 10. Офіційний веб-сайт Президента США. URL: <http://www.whitehouse.gov/>
 11. Офіційний сайт Британського Парламенту. URL: <http://www.parliament.uk/>
 12. Офіційний сайт Бундестагу Німеччини. URL: <http://www.bundestag.de/>
 13. Офіційний сайт Сенату США. URL: <http://www.senate.gov/>
 14. Офіційний сервер Верховної Ради. Містить базу даних по законодавству України, законопроекти, новини українського парламенту. URL: <http://www.rada.gov.ua/>
 15. Офіційний сервер Кабінету Міністрів України. Інформація про уряд України, органи влади, новини. URL: <http://www.kmu.gov.ua/>
 16. Офіційний сервер Міністерства закордонних справ України. URL: www.mfa.gov.ua
 17. Офіційний сервер сайту Адміністрації Президента України. URL: <http://president.gov.ua>
- Верховна Рада України. Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.portal.rada.gov.ua>
1. Державна наукова установа «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації». Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.uintai.kiev.ua/taxonomy/term/7>
 2. Електронна бібліотека юридичної літератури «Правознавець». Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.pravoznavec.com.ua>
 3. Кабінет Міністрів України. Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
 4. Міністерство юстиції України. Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.minjust.gov.ua>
 5. Національна парламентська бібліотека України. Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.catalogue.nplu.org>

6. НБУ ім. В.І. Вернадського. Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
7. Президент України. Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.president.gov.ua>
8. Судова влада. Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.court.gov.ua/vscourt>
9. Центр суддівських студій. URL: <http://www.judges.org.ua/pravo.htm>
10. Deutscher Bundestag. URL: <https://www.bundestag.de/parlament>
11. Le Sénat. URL: <http://www.senat.fr/index.html>
12. UK Parliament URL: <https://www.parliament.uk/>
13. US Senate. URL: <https://www.senate.gov/>